

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 459/2024-17

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a zo sudcov Ladislava Duditša (sudca spravodajca) a Rastislava Kaššáka konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Michalom Feciľakom, Jesenná 8, Prešov, proti rozsudku Krajského súdu v Prešove č. k. 7 Cob 44/2021-524 zo 14. júla 2022 a uzneseníu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Obdo 2/2023 z 29. februára 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 3. júna 2024 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 v spojení s ods. 4 ústavy a čl. 11 ods. 1 v spojení s ods. 4 listiny, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) rozsudkom krajského súdu a uznesením najvyššieho súdu označenými v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľ navrhuje zrušenie oboch napadnutých rozhodnutí a vrátenie veci krajskému súdu na ďalšie konanie.

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej priložených vyplýva, že sťažovateľ sa na Okresnom súde Prešov domáhal proti žalovanému mestu Prešov vyplatenia náhrady za vecné bremeno zriadené zákonom č. 66/2009 Z. z. o niektorých opatreniach pri majetkovoprávnom usporiadaní pozemkov pod stavbami, ktoré prešli z vlastníctva štátu na obce a vyššie územné celky, a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 66/2009 Z. z.“) vo výške 5 003,72 eur s príslušenstvom.

3. Okresný súd rozsudkom č. k. 22Cb/233/2018-446 z 2. júna 2021 žalobu zamietol. Považoval za preukázané, že pozemok, na ktorom bola postavená miestna komunikácia, sťažovateľ nadobudol

v roku 2015, kolaudačné rozhodnutie k miestnej komunikácii bolo vydané v roku 1992. Medzi stranami bolo sporné, či uplatňovanie žalovaných nárokov s ohľadom na kontext nadobudnutia pozemku sťažovateľom a na historické okolnosti vzniku zákonného vecného bremena možno považovať za rozporné s dobrými mravmi. Ďalej bola sporná výška náhrady, ako aj to, či ide o jednorazovú alebo opakovanú náhradu. Súd konštatoval, že už pri nadobudnutí pozemku sťažovateľ vedel, že bude obmedzený na svojich vlastníckych právach, pretože stavba (cesta) sa na pozemkoch v čase ich kúpy už nachádzala, pričom išlo o oprávnenú stavbu. Sťažovateľ vstúpil do práv svojho právneho predchodcu (s ktorým je personálne prepojený), pričom ako nadobúdateľ nemohol legitímne predpokladať, že výkon jeho vlastníckeho práva (predmet jeho vlastníctva držať, užívať, požívať jeho plody a úžitky a nakladať s ním, § 123 Občianskeho zákonníka) bude väčší, ako bol výkon práv jeho právneho predchodcu. Okresnému súdu je známe z jeho činnosti, že nejde o ojedinelý prípad, v ktorom sťažovateľ uplatňuje rovnaké alebo podobné nároky, pričom na strane žalovaných vystupujú vždy subjekty verejného práva, teda takmer iste bonitné subjekty. To vyvoláva pochybnosti o tom, či má sťažovateľ skutočne záujem na dosiahnutí trvalého usporiadania vzájomných vzťahov so žalovaným alebo sa snaží len vytvárať zisk a ťažiť z dôsledkov zmien v spoločenskom režime. Nadobudnutie vlastníckeho práva označil za špekulatívne, rovnako aj podávanie žalôb malo špekulatívny charakter s poukazom na rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo veci Jarkovský proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 4014/12 z 25. júla 2019 (ďalej len „Jarkovský proti SR“). Napokon uviedol, že náhrada, ktorú sťažovateľ požaduje, vzniká jednorazovo ku dňu účinnosti zákona č. 66/2009 Z. z., ide o peňažnú pohľadávku, ktorá sa ako záväzkové právo premlčuje vo všeobecnej trojročnej premlčacej dobe, ktorá uplynula 1. júla 2012, čo korešponduje aj s právnym názorom vyšších súdnych autorít.

4. Na odvolanie sťažovateľa krajský súd napadnutým rozsudkom potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie. Podľa odvolacieho súdu súd prvej inštancie správne v kontexte porušenia § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka poukázal na rozhodnutie ESLP Jarkovský proti SR, kde si sťažovateľ uplatňoval špekulatívny nárok za obdobných skutkových okolností. Ďalej poukázal na rozhodnutie ústavného súdu č. k. III. ÚS 340/2021-21 z 27. mája 2021, v zmysle ktorého zásah spôsobený obmedzením vlastníckeho práva k pozemku z dôvodu výstavby cesty pred rokom 1989 treba vnímať s ohľadom na to, že sťažovatelia sa svojich vlastníckych práv v súvislosti s neoprávnenou stavbou mohli domáhať už pred prijatím zákona č. 66/2009 Z. z. a rovnako sa mohli v premlčacej dobe domáhať priznania jednorazovej náhrady za dodatočné zriadenie vecného bremena. Okrem toho sťažovateľom v súvislosti s ich vlastníckym právom zostal zachovaný nárok na to, že definitívnym riešením historicky podmieneného, pôvodne faktického a po prijatí zákona č. 66/2009 Z. z. aj právneho obmedzenia ich vlastníckeho práva bude poskytnutie náhradného pozemku v procese pozemkových úprav tak, ako to predpokladá zákon č. 66/2009 Z. z.

5. K premlčaniu nároku sťažovateľa odvolací súd zdôraznil, že samotné posudzovanie nárokov uplatňovaných sťažovateľom v tomto konaní z hľadiska premlčania nemá rozhodujúcu právnu relevanciu, keďže pre posúdenie týchto nárokov je najdôležitejší tzv. korektív dobrých mravov uvedený v rozhodnutí ESLP Jarkovský proti SR, ktorý znemožňuje priznanie nárokov sťažovateľa uplatňovaných v tomto konaní. Okrem toho z judikatúry najvyššieho súdu (8Cdo/17/2019 a 3Cdo/49/2014) vyplýva jednorazovosť finančnej náhrady za zriadenie vecného bremena v zmysle zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových

priestorov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 182/1993 Z. z.“), pričom v zhode so súdom prvej inštancie odvolací súd konštatuje, že niet dôvodu, aby táto judikatúra týkajúca sa zákona č. 182/1993 Z. z. nebola aplikovateľná aj pre právo zodpovedajúce vecnému bremenu podľa zákona č. 66/2009 Z. z. Uvedené potvrdil aj ústavný súd (IV. ÚS 227/2012, I. ÚS 474/2013, IV. ÚS 227/2012, I. ÚS 1/2012 a II. ÚS 506/2011, IV. ÚS 539/2020). V uvedenom kontexte bolo preto potrebné uprednostniť novšiu judikatúru najvyššieho súdu, ako aj ústavného súdu a ESLP a nebolo možné vychádzať zo staršej judikatúry zdôrazňovanej sťažovateľom (III. ÚS 237/2009 a ďalšie).

6. Sťažovateľ podal proti rozsudku krajského súdu dovolanie, ktorého prípustnosť odôvodnil podľa § 420 písm. f), ako aj podľa § 421 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). Namietal, že odvolací súd nevysvetlil rozdiel medzi vecným bremenom podľa zákona č. 182/1993 Z. z. a zákona č. 66/2009 Z. z. a ani aplikáciu súdnych rozhodnutí (8Cdo/17/2019 a 3Cdo/49/2014) týkajúcich sa vecného bremena podľa zákona č. 182/1993 Z. z. Ďalej namietal nesprávny postup odvolacieho súdu pri akceptovaní námietky premlčania, ktorú žalovaný formuloval len ako čiastočnú, hoci súdy vyhodnotili ako premlčaný celý nárok, v tejto časti mal byť napadnutý rozsudok arbitrárny a nedostatočne odôvodnený. Odvolací súd sa nevysporiadal dostatočne ani s jeho námietkou, že súd prvej inštancie rozhodol v rozpore s nálezom ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 42/2015 z 12. októbra 2016, teda že na základe námietky premlčania urobenej žalovaným, ako bola formulovaná, nemožno označiť nárok sťažovateľa za premlčaný.

7. K nesprávnemu právnomu posúdeniu formuloval sťažovateľ dovolaciu otázku, či má náhrada za obmedzenie vlastníckeho práva k pozemku zákonným vecným bremenom povahu jednorazovej náhrady, na ktorú vzniklo právo dňom účinnosti zákona č. 66/2009 Z. z., alebo má povahu opakujúceho sa plnenia, na ktoré vzniká právo postupne až do definitívneho vyriešenia vzťahu k pozemku zaťaženého týmto vecným bremenom. Odvolací súd ani najvyšší súd vo svojej rozhodovacej praxi nezohľadnili osobitosti vecného bremena podľa zákona č. 66/2009 Z. z. spočívajúce v jeho dočasnom charaktere a účele daného zákona.

8. Sťažovateľ namietal aj nesprávne právne posúdenie svojho nároku ako rozporného s dobrými mravmi. Formuloval právnu otázku, či možno nadobúdanie pozemkov zastavaných stavbami vo vlastníctve tretích osôb a následné uplatňovanie si práva na náhradu za obmedzovanie vlastníckeho práva považovať za výkon práva v rozpore s dobrými mravmi. Sťažovateľ spochybnil aplikovateľnosť rozsudku ESLP Jarkovský proti SR na prejednávajúcu vec, jeho závery bolo potrebné interpretovať v tom zmysle, že tu neexistoval legitímny nárok sťažovateľa v zmysle čl. 1 dodatkového protokolu. Podľa sťažovateľa nemala vplyv na existenciu nároku jeho vedomosť o skutočnom stave pozemku, pretože tento sa spája s vlastníctvom pozemku bez ohľadu na osobu vlastníka a spôsob nadobudnutia vlastníctva. Ďalej bolo výlučne na obci, resp. vyššom územnom celku, či pristúpi k vysporiadaniu právnych vzťahov k pozemkom pod ich stavbami a kedy to urobí. Navyše právne postavenie vlastníka stavby nie je dotknuté zmenou vlastníctva pozemku (ak nie je vlastník totožný), ktorý je ňou zastavaný. Zdôraznil, že si uplatňoval nárok, ktorý mu právo priznáva, pričom jeho uplatnenie nemožno považovať za výkon práva v rozpore s dobrými mravmi.

9. Najvyšší súd napadnutým uznesením odmietol dovolanie sťažovateľa podľa § 447 písm. c) CSP. K namietanej vade zmatočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP uviedol, že dôvodom neúspechu žaloby sťažovateľa nebolo posúdenie otázky povahy náhrady za zriadené vecné bremeno a z nej

plynúce premlčanie nároku. Z rozsudku súdu prvej inštancie jednoznačne vyplýva, prečo aplikoval na vec právny názor prijatý vo vzťahu k náhrade za vecné bremeno podľa zákona č. 182/1993 Z. z. (odsek 60 odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie) s tým, že ide o ustálenú rozhodovaciu prax najvyššieho súdu. K nezohľadneniu nálezu ústavného súdu vo veci sp. zn. PL. ÚS 42/2015 dovolací súd uviedol, že túto námietku sťažovateľ neuplatnil v odvolacom konaní, označený nález spomenul iba v súvislosti s povahou nároku za zriadené vecné bremeno. Nález pritom nemal vplyv na už ustálený právny názor k forme poskytnutia náhrady za zriadenie vecného bremena podľa zákona č. 182/1993 Z. z., resp. zákona č. 66/2009 Z. z. a k okamihu začatia plynutia premlčacej doby (2Cdo/194/2018, I. ÚS 514/2023, III. ÚS 621/2023, 2Cdo/194/2018, 8Cdo/17/2019, 1Cdo/99/2019, 2Cdo/151/2020, 7Cdo/292/2021).

10. K namietanému nesprávnemu právnemu posúdeniu nároku sťažovateľa ako odporujúceho dobrým mravom uviedol, že sťažovateľ v rámci vymedzenia dovolacieho dôvodu neuviedol také skutkové okolnosti, ktoré boli súdmi nižšieho stupňa podriadené pod skutkovú podstatu právnej normy obsiahnutej v § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Súd prvej inštancie dospel ku skutkovému záveru, že sťažovateľ už pri kúpe pozemku vedel, že bude obmedzený na svojich vlastníckych právach, pretože už v čase kúpy sa stavba nachádzala na pozemku, sťažovateľ podľa súdu prvej inštancie uplatňoval rovnaké alebo podobné nároky proti subjektom verejného práva, čo vyvoláva pochybnosti, či má záujem na dosiahnutí trvalého usporiadania vzťahov so žalovaným alebo sa snaží len vytvárať zisk a ťažiť z dôsledkov zmien v spoločenskom režime. Na to nadväzoval skutkový záver, že špekulatívne nadobúdanie vlastníckeho práva len na účely vytvárania zisku v dôsledku právnych reziduí z minulosti nemožno hodnotiť ako súladné s dobrými mravmi. Právne posúdenie veci vymedzené sťažovateľom neobsiahlo všetky pre súdy nižšieho stupňa rozhodné okolnosti. Nešlo totiž len o samotné nadobúdanie pozemkov zastavaných stavbami vo vlastníctve tretích osôb a následné uplatňovanie si práva, ale aj o to, čo sa sledovalo nadobúdaním pozemkov pri využití dôsledkov spoločenských zmien a pochybnostiach o záujme na trvalom usporiadaní vzťahov. Napadnutý rozsudok preto nezávisel od otázky tak, ako bola špecifikovaná sťažovateľom.

11. K otázke formy poskytnutia primeranej náhrady za obmedzenie vlastníckeho práva dovolací súd poukázal na to, že najvyšší súd konzistentne v prípadoch, kde sa posudzovala predmetná forma primeranej náhrady, vychádzal výslovne z uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 2Cdo/194/2018 z 26. augusta 2019, ktorého časť odôvodnenia týkajúcu sa aj aplikácie rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/49/2014 (R 73/2016) zo 14. apríla 2016 prevzal a označil za ustálenú rozhodovaciu prax najvyššieho súdu (8Cdo/17/2019, 1Cdo/99/2019, 2Cdo/151/2020, 7Cdo/292/2021, 4Cdo/102/2022). Z uvedeného tak vyplýva, že primeraná náhrada za obmedzenie vlastníckeho práva vecným bremenom vzniknutým podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. má povahu jednorazovej náhrady, na ktorú vzniklo právo dňom účinnosti daného zákona, a to navyše tomu, kto bol vlastníkom zaťaženého pozemku ku dňu účinnosti zákona. V takejto aplikácii práva ani ústavný súd nevidel neústavnosť (IV. ÚS 539/2020, III. ÚS 68/2019, III. ÚS 340/2021, III. ÚS 272/2022, IV. ÚS 564/2022, IV. ÚS 236/2023, III. ÚS 621/2023). Tento právny názor formulovali v prejednávanej veci aj súdy nižších inštancií, preto ich právne posúdenie nemožno označiť za rozporné s ustálenou praxou dovolacieho súdu.

II.

Argumentácia sťažovateľa

12. Proti rozsudku krajského súdu sťažovateľ namieta, že došlo k nesprávnemu posúdeniu jeho nároku ako uplatneného v rozpore s dobrými mravmi, pretože nebolo možné prihliadať na okolnosti sprevádzajúce nadobudnutie pozemku, resp. vedomosť o jeho zastavanosti. Sťažovateľ v zmysle explicitného znenia § 2 zákona č. 66/2009 Z. z. očakával konanie o nariadení pozemkových úprav podľa zákona Slovenskej národnej rady č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva, pozemkových úradoch, pozemkovom fonde a o pozemkových spoločenstvách v znení neskorších predpisov, v ktorom mu namiesto jeho pôvodného (zastavaného) pozemku mal byť pridelený nový pozemok alebo malo dôjsť k vyrovnaniu v peniazoch, čo s poukazom na rast cien pozemkov mohlo sťažovateľovi priniesť zisk. Nadobúdanie vlastníctva k majetku – pozemku zastavanému stavbou a následné uplatňovanie si práva na náhradu za obmedzovanie vlastníckeho práva nemožno považovať za zakázané konanie a ani za konanie zneužívajúce právo. Záujem na dosiahnutí trvalého usporiadania vzájomných vzťahov so žalovaným je absolútne irelevantný, bez významu je aj kladenie otázky, či sa sťažovateľ snaží vytvárať zisk a ťažiť z dôsledkov zmien v spoločenskom režime, pretože v konkrétnostiach prejednávanej právnej veci sťažovateľ vlastnícke právo k pozemku nadobudol v roku 2015 (jeho právny predchodca v roku 2007), a teda v období, ktoré so zmenami v spoločenskom režime žiadnym spôsobom nesúvisí.

13. Záver krajského súdu o jednorazovosti náhrady za zriadené vecné bremeno vychádza z praxe dovolacieho súdu, ktorá stotožnila uplatnený nárok s náhradou za zákonné vecné bremeno zriadené podľa zákona č. 182/1993 Z. z., k čomu poukazuje na novšiu prax ústavného súdu (IV. ÚS 677/2022, II. ÚS 118/2023), ktorá rozlišuje povahu zákonných vecných bremien, keďže vecné bremeno zriadené podľa zákona č. 182/1993 Z. z. má povahu konečného obmedzenia, preto aj náhrada poskytnutá za jeho zriadenie je jednorazová a konečná, pričom vecné bremeno podľa zákona č. 66/2009 Z. z. má povahu dočasnú.

14. K uzneseniu najvyššieho súdu sťažovateľ uvádza, že dovolací súd neprímerane formalisticky posúdil jeho právnu otázku týkajúcu sa aplikácie korektívu dobrých mravov, keď od neho požadoval zahrnutie aj hypotetických úvah súdov nižších stupňov, pričom v záujme zachovania svojej úlohy si dovolací súd mohol sám otázku naformulovať tak, aby sa k nej bolo možné meritórne vyjadriť. K charakteru náhrady za zákonné vecné bremeno podľa zákona č. 66/2009 Z. z. opätovne poukazuje na nové rozhodnutia ústavného súdu negujúce právny názor dovolacieho súdu, ktorý sa ani nepokúsil reagovať na vecnú argumentáciu sťažovateľa, ale len poukázal na už ústavným súdom prekonanú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

15. Podstatou podanej ústavnej sťažnosti je sťažovateľom tvrdené porušenie práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru), základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 v spojení s ods. 4 ústavy a čl. 11 ods. 1 v spojení s ods. 4 listiny a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu napadnutým rozsudkom krajského súdu

a uznesením najvyššieho súdu, ktoré podľa sťažovateľa jeho právny nárok posúdili nesprávne a nedostatočne.

III.1. K porušeniu označených základných práv sťažovateľa rozsudkom krajského súdu:

16. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ proti napadnutému rozsudku krajského súdu podal dovolanie, o ktorom rozhodol najvyšší súd. Obsah dovolania v podstatnom zodpovedá aj argumentácii použitej v ústavnej sťažnosti, pričom sťažovateľ ani netvrdí, že by nejakú námietku uplatnenú v ústavnej sťažnosti nemohol uplatniť už v podanom dovolaní.

17. Ústavný súd poukazuje na princíp subsidiarity, ktorý vo vzťahu k preskúmanému rozsudku krajského súdu opodstatňuje uprednostnenie právomoci dovolacieho súdu (čl. 127 ods. 1 ústavy). Uvedená skutočnosť vylučuje právomoc ústavného súdu na prieskum namietaných porušení rozsudkom krajského súdu, preto ústavný súd podľa § 56 ods. 2 písm. a) v spojení s § 132 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) v tejto časti ústavnú sťažnosť odmietol pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

III.2. K porušeniu označených základných práv sťažovateľa uznesením najvyššieho súdu:

18. K namietanému porušeniu práva na spravodlivý proces ústavný súd hneď na úvod uvádza, že uznesenie najvyššieho súdu z jeho pohľadu nie je nedostatočne odôvodnené a ani arbitrárne. Sťažovateľ aj v podanej ústavnej sťažnosti len opakuje svoju dovoláciu argumentáciu, pričom príslušné konajúce súdy sa s jeho námietkami vysporiadali. To, že sa sťažovateľ s ich názorom nestotožňuje, nie je dôvod na konštatovanie zásahu do ním označených základných práv. Námietky sťažovateľa možno rozdeliť na spôsob posúdenia dovolacej otázky týkajúcej sa aplikácie inštitútu dobrých mravov a na posúdenie povahy ním uplatneného nároku z hľadiska aplikácie praxe dovolacieho súdu, ktorá nezodpovedá záverom recentnej rozhodovacej praxe ústavného súdu.

19. Z dovolania podaného sťažovateľom možno vyvodiť, že spôsob, akým najvyšší súd posúdil obsah dovolacej otázky, zodpovedá celej argumentácii dovolateľa vzťahujúcej sa na uplatnený dovolací dôvod a nejde o vytrhnutie časti argumentácie, ignorujúc celý jej obsah. Sťažovateľ v podstatnom namietal, že nadobudnutie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti nemožno hodnotiť ako rozporné s dobrými mravmi, pretože nejde o konanie zakázané s poukazom na čl. 2 ods. 3 ústavy. V tomto ohľade dovolateľ ani nepopieral závery nižších súdov o špekulatívnom systematickom nadobúdaní vlastníckeho práva k pozemkom, na ktorých boli postavené stavby vo vlastníctve subjektov verejného práva, ale poukazoval na potrebu objektívneho chápania jeho nároku. Ústavný súd preto hodnotí ako ústavne udržateľný záver najvyššieho súdu o nedostatočnosti formulácie dôvodov, pre ktoré by aplikácia korektívu dobrých mravov mala byť nesprávna. Nemožno súhlasiť so sťažovateľom, že dovolací súd si mal dotvoriť právnu otázku v zmysle kompletných úvah odvolacieho súdu, pretože by šlo o nahrádzanie dovolacej argumentácie sťažovateľa, čo v judikatúre ústavného súdu už bolo označené za nežiaduce (IV. ÚS 219/2024).

20. Nad rámec uvedeného ústavný súd uvádza, že nemožno súhlasiť s úvahami sťažovateľa, že okolnosti sprevádzajúce nadobudnutie vlastníckeho práva k pozemku sú bez právnej relevancie vo vzťahu k posudzovaniu uplatňovania majetkových nárokov spojených s vlastníckym právom. Tieto úvahy odporujú aj záverom rozhodnutia ESĽP vo veci Jarkovský proti SR, na ktoré ústavný

súd už opakovane odkázal v obdobných veciach sťažovateľa (III. ÚS 654/2023, II. ÚS 114/2024). Označené rozhodnutie ESLP sa týkalo nárokov sťažovateľa na vydanie bezdôvodného obohatenia za užívanie nehnuteľností v jeho vlastníctve, sťažovateľ nadobudol postupne vlastnícke práva k pozemkom, na ktorých boli postavené verejné komunikácie. To možno pripodobniť k prejednávanej veci, keď síce nejde o nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia, ale o nárok na náhradu za zákonné vecné bremeno podľa zákona č. 66/2009 Z. z. Sťažovateľ aj v prejednávanej veci systematicky nadobúdala vlastnícke práva k pozemkom, na ktorých už boli postavené stavby pre verejné užívanie, čo zakladá pochybnosti o jeho skutočnom úmysle vec s vlastníkom stavby vysporiadať. V rozsudku ESLP konštatoval, že nedošlo k porušeniu čl. 6 ods. 1 dohovoru ani čl. 1 ods. 1 dodatkového protokolu. Neexistuje teda dôvod, aby aplikácia korektívu dobrých mravov nebola aj v tomto jeho prípade obdobným spôsobom aplikovateľná. Iba nesúhlas sťažovateľa, resp. polemika s názorom nižších súdov týkajúcim sa spôsobu aplikácie korektívu dobrých mravov nezakladá porušenie práva na spravodlivý proces.

21. Rovnaký záver možno urobiť aj vo vzťahu k namietanému porušeniu základného práva vlastníť majetok, resp. práva na ochranu majetku, k čomu možno rovnako poukázať na závery rozsudku ESLP: «Za týchto okolností nemožno tvrdiť, že sťažovateľ uplatňoval niečo viac než špekulatívny občianskoprávny nárok bez legitímnej nádeje na úspech v zmysle článku 1 Protokolu č. 1. Z tohto dôvodu nemal „majetok“ chránený týmto ustanovením.» Ak sťažovateľ namieta, že aplikáciou inštitútu dobrých mravov dochádza k porušeniu čl. 20 ods. 4 ústavy, resp. čl. 11 ods. 4 listiny možno poukázať na čl. 1 ods. 1 ústavy, v zmysle ktorého o. i. je Slovenská republika demokratický a právny štát, pričom pojem právny štát je potrebné chápať v materiálnom, a nie formálnom zmysle: „Hodnotová orientácia materiálneho právneho štátu spočíva v dodržaní prirodzených práv ako ťažiska ľudských práv a základných slobôd a predovšetkým v presadzovaní spravodlivosti ako etalónu právnej úpravy vyjadrujúcej podstatu a účel materiálneho právneho štátu vo fáze tvorby aj aplikácie práva.“ (DRGONEC, J. Ústava Slovenskej republiky. 2. vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2019, s. 212.). Aj označený čl. 20 ods. 4 ústavy, resp. čl. 11 ods. 4 listiny je preto potrebné vykladať so zreteľom na čl. 1 ods. 1 ústavy, preto tu ústavný súd nevidel možnosť porušenia týchto článkov ústavy. Navyše, ako aj odvolací súd konštatoval, v tomto prípade zákon č. 66/2009 Z. z. nepočítala s trvalým obmedzením, ale obmedzenie trvá do času vykonania postupu podľa § 2 tohto zákona.

22. Možno súhlasiť s tvrdením sťažovateľa, že jeho konanie (nadobudnutie vlastníckeho práva) neodporuje zákonu. Konajúce súdy samotné vlastnícke právo sťažovateľa ani nespochybnili, ako odvolací súd uviedol, sťažovateľovi ostal zachovaný aj nárok plynúci z § 2 zákona č. 66/2009 Z. z. Korektív dobrých mravov umožnil súdom posúdiť uplatnený nárok v celom jeho kontexte, teda zohľadniť aj okolnosti, ktoré podľa názoru sťažovateľa nie sú podstatné, čím sa umožnilo dosiahnutie spravodlivého usporiadania vecí, a nie iba formalizovaný výkon práva bez zreteľa na skutkové okolnosti, ktoré naznačujú, že výkon práva by nemal požívať právnu ochranu, a to z dôvodu porušenia „etických, všeobecne zachovávaných a uznávaných zásad, ktorých dodržiavanie je mnohokrát zabezpečované i právnymi normami tak, aby každé konanie bolo v súlade so všeobecnými morálnymi zásadami demokratickej spoločnosti. Dobré mravy preto predstavujú určitý materiálny korektív, ktorý je potrebné uplatniť v prípade, ak právne predpisy jeho uplatnenie pripúšťajú, najmä z dôvodu, že do obsahu právnych predpisov nie je možné zapracovať všetky situácie, ktoré život prinesie.“ (ŠTEVČEK, M., DULAK, A., BAJÁNKOVÁ, J., FEČÍK, M.,

SEDLAČKO, F., TOMAŠOVIČ, M. a kol. *Občiansky zákonník (I. a II. zväzok)*. 1. vydanie. Praha : C. H. Beck, 2017, s. 22 – 23.)

23. Sťažovateľ namieta, že dovolací súd sa držal svojej ustálenej praxe o jednorazovej povahe náhrady za zákonné vecné bremeno a vôbec nereagoval na jeho argumentáciu, že jednorazová náhrada je opodstatnená pri vecných bremenách zriadených podľa zákona č. 182/1993 Z. z. z dôvodu trvalého obmedzenia, naproti tomu vecné bremená zriadené podľa zákona č. 66/2009 Z. z. majú mať charakter dočasný, čo by malo mať následne vplyv na povahu nároku ako opakovaného, a nie jednorazového a na plynutie premlčacej doby na uplatnenie práva. Sťažovateľ poukazuje aj na recentnú judikatúru ústavného súdu potvrdzujúcu jeho argumentáciu o opodstatnenosti priznania opakovanej náhrady za zriadené vecné bremeno (IV. ÚS 677/2022, II. ÚS 118/2023).

24. K tejto námietke je potrebné uviesť, že v aktuálne posudzovanej veci sťažovateľa bol pre rozhodnutie okresného súdu i krajského súdu podstatný konštatovaný rozpor uplatneného nároku s dobrými mravmi („... *samotné posudzovanie nárokov uplatňovaných žalobcom v tomto konaní z hľadiska premlčania, nemá rozhodujúcu právnu relevanciu, nakoľko pre posúdenie týchto nárokov je najdôležitejší tzv. korektív dobrých mravov uvedený v rozhodnutí ESLP sp. zn. 4014/12 z 2.7.2019, ktorý znemožňuje priznanie nárokov žalobcu uplatňovaných v tomto konaní.*“ – bod 77 napadnutého rozsudku krajského súdu). Posúdenie povahy nároku malo len podporný charakter a nemalo vplyv na konečné rozhodnutie. Inými slovami, aj v prípade posúdenia povahy nároku ako opakovaného by priznaniu uplatňovaného nároku bránila (aj ústavným súdom v tomto rozhodnutí odobrená) aplikácia inštitútu dobrých mravov. V prípadoch označených sťažovateľom nebola posudzovaná otázka aplikácie korektívu dobrých mravov z dôvodu rozdielnych skutkových okolností.

25. Na základe uvedeného ústavný súd dospel pri predbežnom prerokovaní k záveru, že medzi napadnutým uznesením najvyššieho súdu a obsahom označených základných práv neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru o ich porušení. Ústavný súd preto ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

26. Keďže ústavná sťažnosť sťažovateľa bola odmietnutá ako celok už pri jej predbežnom prerokovaní, rozhodovanie o ďalších jeho návrhoch v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. septembra 2024

Libor Duľa
predseda senátu